

# BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLOM.

---

N<sup>o</sup> 3. Lund Mars 1841.

---

## I. Original-Afhandling.

*Olof Rudbecks Lappska vexter; af C. J. Hartman.*

Linné omtalar i *Flora Lapponica*, att han vid utarbetningen af *Salices* och *Fungi* begagnat den yngre O. Rudbecks exemplar och figurer, hvarföre dessa måste vara af mycken vigt för bestämmandet af Linnés ännu omtvistade arter. Exemplaren af Rudbecks *Salices* finnas troligen ännu i Linnés samling, då Linné säger sig ega alla utom den första (N:o 348 i Fl. L.); men som man troligen ej snart, om någonsin, torde få någon nytta af dem, kan det ej sakna intresse, att veta hvad fördel kan dragas af Rudbecks figurer. Lyckligtvis äro dessa räddade både undan den eldsvåda, som 1702 förstörde en del af Rudbeckarnes *Campi Elysei*, och undan tidens tand, som måhända längesedan söndergnagit exemplaren. Och hvilka figurer! åtminstone känner jag inga, som öfverträffa dem i de hos oss utkomna botaniska arbeten, om man undantager de särskildt utförda detaillerna, som här saknas, och kanske här och der de partier, som man för 150 år sedan icke räknade bland väsendtliga. Med undantag af 3:ne, som troligen äro af Rudbecks egen hand, såsom tätt vid (hos en på) stjelken tecknade med ett OR, äro de öfriga säkert ritade af Anders Holtzbohm, hvilken medföljde Rudbeck på dess Lappska resa år 1695 och med skäl förtjenar det vitsord, Rudbeck sjelf i Nora Samolad gifver honom: "hafvandes man svårt, intet efter mitt, uthan store Mästares omdöme,

att finna hans like i örter och foglars afbildande" \*). De af Rudbeck sjelf tecknade förtjena samma omdöme, såsom, utan den bifogade signaturen, i utförandet icke urskiljbara från de öfriga.

Detta Figurverk förvaras uti Hans Excell. Grefve De Geers rika Bibliotek på Löfsta, troligen jemte *Campi Elysei* inköpt af Hofmarskalken Baron C. De Geer efter Prof. Rudbecks sonens död 1740. Det består af en mindre foliant i vanligt skrispappersarks format, innehållande numera 122 blad, sedan, som det synes 14 blad, manu furtivo, blifvit utskurna \*\*). Af de återstående innehålla de första 105 bladen, från pag. 4 till 108, endast Vexter, en eller flera på hvarje blad, och de återstående Djur af de högre klasserna. Lyckligtvis för Botanisten äro vexterna completa, hvilket synes af pagineringen, då hvad som saknas tillhör djuren, hvilka figurer troligen ansetts mera tjenliga att pryda någon vägg.

Man vet att den yngre Rudbeck ämnade utgifva en utförlig beskrifning öfver sin resa samt Lajland, och att första delen trycktes i Upsala år 1701 under tittel: *Nora Samolad eller Uplyste Lapland, med Resan igenom Upland, Gestrkland, Helsingland, Medelpa, Ångermanland, Västerbotn, Lule Lapmark, Norbotn, Torne Lapmark, Österbotn, Finland, Åland etc. deri han utom annat lofvar "föreställa och på det nogaste beskrifva" Djur, örter m. m. \*\*\*).* Olyckligtvis tillintetgjorde den stora eldsvådan i

\*) Dog 1711 som Provincialläkare i Södermanland.

\*\*) Då jag 1811—14, under mitt vistande på Löfsta, oftare hade tillfälle att se denna bok, saknades ej dessa blad.

\*\*\*) *Nora Samolad* består af både svensk och latinsk text; latinska titeln, motsäende den svenska, är: *Nora Samolad sive Laponia Illustrata et iter per Uplandiam etc.* Boken är i kvart, 78 sidor, således 39 sidor svensk text, och hinner R. i denna första del ej längre än till Harnäs, på gränsen mellan Upland och Gestrkland. Af ofvannämde 39 sidor upptagas 9 af ingressen och 20 af en öty-

Upsala 1702 denna plan, sedan hon, såsom det påstås, förtärt manuscriptet till fortsättningen, hvilken skulle utgöra ännu 11 delar. Att Figursamligen, hvilken är föremålet för denna uppsats, varit ämnad att särskildt utgifvas, är af flera omständigheter sannolikt, hufvudsakligen deraf, att Figurverket är försedt med en pryddigt skrifven Dedicatio till Konungen (Carl XII), underskrifven af Ol. Rudbeck Sönnen. Denne dedication är, att döma af stil och bläck, yngre än det påskrifna årtalet: Upsala d. 25 Sept. 1696 (af en oförklarlig felskrifning står årtalet 1796). Vid de flesta figurerna, dock ej vid Cryptogamerna och Djuren, finnas namn påtecknade, hvilka äfven äro af olika ålder, emedan stil och bläck äro olika och antyda en, ofta 2 sednare förbättringar. Äldsta påskriften liknar till båda delarne dato-teckningen och är således den första och trol. af år 1696. Dessa gamla namn finnas antingen öfverst eller nederst på bladet och tätt i dess kant, med fin stil; de yngre äro med gröfre stil, vida mindre urblekt bläck och oftare nära under figuren. Som vid dessa sednare namn, men aldrig vid de förra, den Catalog återopas, som finnes införd i *Acta Literaria Sueciæ* för 1720 p. 93, på de under resan funna vexter \*), måste dessa namn vara tillsatta efter 1720. Linné

---

mologisk undersökning om Charons namn (i anledning af Elfkarleby älf och färja) m. m. hvilket torde böra räknas till de "små infall och gahsamheter," som äfven på titelbladet utlofvas.

\*) *Index plantarum præcipuarum, quas in itinere Laponico anno 1695, observavit Dn. Olaus Rudbeck, Filius.* Innehåller på 5 kvartsidor 94 vextarter, utan loca och beskrifningar, mest efter *Bauhinæ Pinax*. Denna förteckning synes ej vara införd af Rudbeck sjelf, då förf. säger sig hafva erhållit den "non ægre" af R. som kallas *Nobilissimus Vir Dn. Ol. R. etc.* Hari uppgifves, att efter eldsvådan i Upsala, endast återstått en förteckning på de under resan samlade vexter, till ett antal af 140 genera och 500 species, af hvilka 30 *Salices*, 90 *Fungi*, 15 *Ranunculi*, 8 *Rubi*, 7 *Vitis Heæ* etc. Att bland arterna här äfven innefattas, på gamla viset, en mängd varieteter förstås af sig sjelf och ses af Index.

eller någon yngre författare än Tournefort (*Institut.*) åberopas ingenstädes. Att Nora Samolad elle *Lapp. illustr.* för några få citeras, men utan nummer eller pagina, synes bevisa, att namnen äro flera gånger ändrade eller nya tillagda; dessa sednare således före 1702, särdeles som citationen stundom angår vexter, hvilka ej nämnas i första delen, utan först funnos i Vesterbotten.

Att Linné fått begagna dessa figurer synes af *Fl. Lapp.* under N:o 348 och pag. 352, äfvensom han copierat figuren af *Cypripedium bulbosum* ur detta verk: *Fl. L. t. 12.* Att han äfven copierat *Pinguicula villosa*, men tillsatt en stängel med frukt, i hvilket tillstånd den endast fanns af Linné, nämnes ej i *Fl. L.* Det synes som L. likaledes med någon förändring begagnat fig. af *Pedicularis lapp.* och *Linnæa*. Märkligt är Linnés yttrande vid N:o 348, att R. ej skulle vid pilarne tillsatt sina namn ("*propria nomina sua non adscripserit*"), då likväl ingen enda figur saknar sådant, så väl de älsta ofvannämnde namnen, som de yngre i enlighet med *Index i Act. Lit. Su.* De älsta måste säkerligen hafva funnits redan vid den tiden Linné begagnade taflorna, då de i allt bära stämpeln att vara liktidiga med namnen på de öfriga vexterna, t. ex. med det älsta på *Cornus suecica* eller *Ossea altera Suecorum*, hvilket Linné citerar just ur detta verk: "*Rudb. fil. in Tabulis pictis.*" Troligen hafva både Rudbeck och Linné ansett de älsta påskrifna namnen såsom endast provisionella då R. sällan till dem satt sin namnteckning, såsom han gjort vid de öfriga vexterna. Som L. ej anför en del af de sednare tillskrefna namnen, såsom vid nyssnämnde *Cornus*: "*Rudbeckiana tetrapetala fructu racemoso rubro, O. R. f. Lap. Ill.*," allt för märkvärdigt att förbigås, synas de sednaste namnen vara tillskrifna sedan Linné begaf sig till Holland 1735. Att något skulle blifvit tillagdt efter utgifvandet år 1737 af Linnés *Fl. Lapp.* är ej troligt, då detta viktiga arbete ej kunnat förbigås i citaterna. Hvad sjelfva figurerna angår äro de, såsom ofvan näm-

nes, så väl utförda, att någon svårighet icke bör ega rum vid bestämningen; åtminstone ingen annan än den, som ligger i sjelfva originalens ofullkomlighet eller tvätydighet; något som kan inträffa både med lefvande och torra vexter, särdeles i större och mycket naturliga slagten, såsom *Salices* m. fl. då fröredning och frukt saknas. Vexterna äro alla i naturlig storlek, målade med mer och mindre täckande färger, så att t. ex. den ljusa eller hvita äfven är pålagd, hvilket, i förening med föremålens ledighet, som antyder att de målats lefvande, ger en stor del utsoende af verkliga, väl inlagda exemplar, helst bladens nerver, ådernät, beklädnad äro på det nogaste utförda. Färgerna äro friska och väl behållna, måhända är den gröna hos en del mer och mindre urblekt.

Innehållet af de 71 första bladen vill jag här anföra; de öfriga innehålla Svampar, hvilkas bestämning fordrar större kännedom än mina botaniska studier medgifva. Som Linné förklarar sig hafva hämtat hälften af sina i Fl. Lapp. anförda Svampar ur detta verk, och desse, hvilka ej ens af Linné alla namngifvas, sällan beskrivas, således till stor del måste bestämmas efter ofta falska synonymmer eller rent af gissningsvis, blir detta Rudbecks arbete af högsta vigt för Mycologen, då figurerna synas öfverträffa de flesta i sitt slag. Jag kan här ej annat än lifligt önska det Prof. Fries måtte öfvertaga detta troligen ganska angenäma arbete. Jag tror mig bland de här målade *Agarici* igenkänna omkring 30 nummer af Linnés i Flora Lapp. och Suecica anförda arter, och lika många torde vara af Linné förbigångna, hvaribland några utmärkt sköna former.

Pag. 1 och 2 \*): en Utsigt på nelt ark af Fjället Kaskavare i Luleå Lapm. ej långt från Ketkasvare forna silfvergrufva, enl. *Act. Lit. Succ. A:o 1734, p. 46*, hvarest

---

\*) Sidorna, eller egentl. bladen, äro paginerade med nummer, som ofvan följas.

Rudbeck beskrifvit detta fjäll, samt bifogat ritningen stucken i koppar. Gravören har glömt kasta om teckningen, hvarföre partierna till höger på originalet kommit till venster på copian och tvärtom. Fjället är utmärkt af en mängd sköna vattenfall. Taflan är utan påskrift.

3 Dedication till Konungen. Är en förkortning till 20 verser af den, som förekommer i Nora Samolad:

Från Nordan kommer Gull den store Gud till  
Ähra,

Så är det fordom spått uthaff en helig Mann etc.

4 *Pedicularis Sceptrum Carolinum* L. originalet till figuren i Nora Sam. vextställe \*): *Lap. Lulens. passim*. Sednare tillskrifvet, trol. efter Ol. Celsius, finnes: *It. prope Born wo fere milliari Upsalis*.

5 *Polytrichum* med diskformiga hanblommor i toppen, utan frukt och obestämbär. — *Cornus suecica* L. — *Urtica urens* L. med rödfläckiga blad, utan blr. *Extra pomeria urbis Torneå*. — *Rubus arcticus* L. *In agris et pratis Hel-singiae, Vestrobothniae etc. frequens*.

6 *Tussilago frigida* L. *In nivato Vallavare Lap. Lul.*

7 *Ranunculus reptans* L. — *Silene acaulis* L. med hvit blomma. Ser för de hvita kronbladen och starkt cilierade örtbladen främmande ut. — *Azalea procumbens* L. — *Viola biflora* L.

8 *Lychnis alpina* L. en grof form med mer gytrade blr. Endast öfre delen af stjelken. — *Gentiana glacialis* Vill. *In alpih. Lap. Lulensis*, med hänvisning till p. 13, der *G. nivalis* är afbildad.

9 *Cirsium heterophyllum* All.

10 *Marchantia polymorpha* L. *c. recept. mase.* — *Peltigera arctica* Fr.

11 *Bartsia alpina* L.

12 *Vaccinium Vitis Idea* L. en steril stjelk med röda blad.

\*) Är sällan antecknad, men skall anföras så ofta det finnes.

- 13 *Polygonum aviculare* L. — *Gentiana nivalis* L.  
 14 *Bryum*, troligen *nutans* L. — *Thalictrum alpinum* L. *Lap. Torn. haud longe a Kengis Bruk.* — *Pinguicula villosa* L. — 23 *Andromeda hypnoides* L.  
 15 *Dryas octopetala* L. — *Arnica alpina* Murr.  
 16 *Betula nana* L.  
 17 *Diapensia lapponica* L. — *Veronica alpina* L. ett litet, kient ex. — *Saxifraga oppositifolia* L. *in Lap. Torn. haud longe a Paurangegoshi.* — *Saxif. nivalis* L. *in Lap. Torn. in insula prope Cuculagoski.*  
 18 *Spergula arvensis* L.  
 19 *Gnaphalium sylvaticum* L.  
 20 *Lychnis alpina* L. ett fullständigare ex. än pag. 8.  
 21 *Linnæa borealis* L.  
 22 *Erigeron uniflorus* L. — *Ranunculus glacialis* L. — *Salix reticulata* L.  
 23 *Bryum*, utan fröredn. trol. *cuspidatum* Schreb. — *Montia fontana* L. — *Tosfieldia borealis* Wg. *Lap. Torn. prope viam ad Öferkalix.* — *Lycopodium Selaginoides* L.  
 24 *Oxyria digyna* Campd. — *Menziezia cærulea* Sm. — *Pinguicula vulg.* L. — *Pingu. alpina* L.  
 25 *Marchantia polymorpha* L. *c. recept. femineo.*  
 26 *Arbutus alpina* L. — *Cornus suecica* L.  
 27 *Thymus Serpyllum* L. *var. angustifolius.*  
 28 *Rubus arcticus* L.  
 29 *Sonchus alpinus* L. Gammal påskrift: *Sonchus lævis.*  
 30 *Fragaria vesca* L. en refva utan blömmor.  
 31 *Salix grandifolia* Seringe; en steril stjolk med höstblad, af hvilka Linné aftecknat ett i Fl. L. t. 8 f. a. Är tecknad med OR och således trol. mälad af Rudbeck sjelf. Öfverensstämmer fullkomligt till bladen med Sweitziska exemplar och tämmeligen med ex. från Kyrkoh. L. Læstadius, ehuru desse äro nog unga. Har intet af *S. nigricans var. Rudbeckiana* Læst. *Folia grandia, magis minusque utrinque acuminata (fol. a Linnæo depictum medium tenet), inter*

*ovalem et obovatam formam media, ad basin usque grosse serrata, undulata petiolata (petiolo semunciali), supra obscure viridia subtus glauca; cortex rami brunneus glaber.* — Älsta nästan urblekta påskriften är: *Salix folio Camphoræ O. R. f. Conf. El. C. (Campi Elysei) XII, 383.* En yngre påskrift synes vara: *Salix foliis Lauri glabris odoratis O. R. S. an S. folio Laureo s. lato glabro odorato J. Ray 1420?* (ett falskt synonym.). Sednast är tillagdt vid första namnet: *sed Camphora paucis nota, ergo: Salix folio latiori ad imum et summum acuminato, undulato, Act. Lit. Su. A:o 1720 p. 99.*

32 *S. rosmarinifolia* L. en grenig stjelk, endast med höstblad. *Folia linearia sublanceolata, ultra unciam longa, lin. 1—1½ lata, utrinque acuta subsessilia alterna integerrima, subtus argentea nitentia (cum argenteo pigmento a pictore colorata), supra magis opaca subconcoloria; ramuli alterni pallidi vel albicantes.* Instämmer i allt med: *S. rosmarinif.* utom att dennes blad ofvanpå äro mer gröna; trol. kan dock denna art variera såsom *S. repens*. Äldre påskrift: *S. angustifolia alpina tota argentea;* yngre tillägg: *Act. Lit. Su. A:o 1720 p. 99.* Huru denna kommit att få epitetet *alpina* är svårt att förklara, då R. troligen tagit den på hemresan i Finland. *S. repens* har samma namn, som vi framdeles få se. De gamle voro i allmänhet ej så noga med namn och ser det stundom ut som de räknade hela landet norr om Upsala till Lapland och fjällarne.

33 *S. latifolia rotunda, utrinque glabra, vel S. arboorea folio lato rotundo integro utrinque glabro viridi,* med yngre tillägg: *Act. Lit. Su. a:o 1720, p. 99,* förmår jag ej hänföra till någon bekant art, om den ej möjligen tillhör någon vidunderlig form af *S. Caprea*. Liknar eljest till bladformen mest en stor- och glatt-bladig *S. lanata*. Figuren föreställer en qvist med 5 blad: *folia late ovalia vix 3 unc. longa, ultra duas lata, fol. terminale duplo fere majus (!) s. ultra unc. quatt. longum, 3 latum, omnia apice rotun-*



*data cum brevissimo apiculo, basi vix acuminata præter duo infima, quæ in petiolum paullo contrahuntur, integerrima plana, utrinque glabra, subtus paulisper pallidiora, petiolis vix semuncialibus; rami cortex lævis glaber pallide brunneus.*

(Forts. i n. nr.)

## II. Literatur.

*Loca parallela Plantarum etc. exposuit Læstadius.*

(Forts. fr. n. 2.)

Men vexterna blifva i vatten icke allenast glattare, utan äfven förlängda och afsmalnande (såsom grund hvarföre Förf. yttrar, "vasa enim aqua repleta extendi, apertum est, et si planta undique sit aqua circumdata, etiam compressionem patitur ex gravitate aquarum: qua compressione omnes partes extenuantur atque gracilescent" — månne man icke skulle kunna anföra andra ännu mera palpabla skäl?); till bestyrkande häraf anföras många exempel, deribland *Nymphæa pumila*, hvilken förklaras för en form af *N. lutea* upkommen på det sätt, att den vexer i föga djupa bäckar, hvilka om vintern tillfrysa ända till bottnen, hvarest då vårvattnet ända från bottnen borttrycker isen, tager denna med sig rötterna och kvarlemnar allenast några fina rotfibrer, ur hvilka den till alla delar förminskade och sammandragna formen sedan upvexer! Men, kan man fråga, huru månne det komma sig, att denna vext äfven förekommer t. ex. i Östergötland, Mecklenburg o. s. v. i sjöar, hvilka alldeles icke bottenfrysa? månne Förf. skulle vilja antaga, att de leda sin uprinnelse från de små rotfibrer, hvilka blefvo kvar, då under någon fimbulvinter för långliga tider tillbaka dessa sjöar möjligtvis bottenfröso? — Vidare omtalas en på enahanda sätt tillkommen form af *Ranunculus aquatilis* (var. *eradicatus*), som vexer "in stagnis vadosis" och blommår 3 fot under vattentytan. — *Myriophyllum alterniflorum* (M. *spicatum* β tenel-

lum) förklaras som en i snabbflytande åar eller djupa elfvar vexande förlängd form, då hufvudformen deremot vexer "in stagnis vadosis," hos oss åter vexa båda i sjöar och förblifva oförändrade. — I en not yttras slutligen: "nisi valde hallucinor, multi Potamogetones novi, multæ Charæ, nec non vegetabilia subaquanea, in scriptis Botanicorum nova specie emerferunt, quæ natura, fatali quodam casu, profundius altiusque in mare demersit." — Deraf att åtskilliga landtvexter få förlängda blad men blifva sterila då de komma att vexa i vatten, anser Förf. sig ega skäl att såsom allmän regel antaga, att ju mera bladen luxuriera desto större brist röjer sig med afseende på blommorna och i synnerhet frukten.

Ehuru Förf. således är benägen att såsom blotta varieteter betrakta en stor del af de i sednare tider såsom sjelfständiga arter skiljda former, så tillägger han likväl: "sed est tamen variationum naturæ non satiætas modo, sed etiam modus, quem excedere et natura non potest et homo non debet." Bland andra vexter, hvilkas arträtt han till följe häraf vill hafva bibehållen, är äfven *Ranunculus reptans*, en vext, som i detta hänseende, mera än de flesta af dem Förf. reducerat, är tvifvel underkastad, och hvilken, då man utgår från Förf. åsigter, alldeles icke kan bibehållas som egen art.

Efter dessa mera allmänna betraktelser öfvergår Förf. (i §. 31 och följ.) till framställningen af de mera speciella förhållander, som röja sig med afseende på lappländska vegetationen och de momenter, som derpå inverka. Dessa hänföras i allmänhet till sådana som bero dels af *temperaturen*, dels af sjelfva *grundens* beskaffenhet. I fråga om *temperaturen* betraktar han först *ljuset* och det: 1:o med hänseende till dess *intensitet*, som naturligtvis är större på öppna ställen, hvadan vexterna här bli mera färgade än i skuggan, der de blifva blekare, hvilket ådagalägges såväl genom flera gräs, som genom andra vexter; bland dessa exempel anföres äfven *Ranunculus acris*, hvilken på feta skuggiga ställen får mera än 3 fot lång mycket grenig stjelk, mycket stora

blad och hvitaktiga blommor; men då Förf. härvid yttrar: "annon *R. aconitifolius* huc quoque spectat?" kan man sann- nerligen få anledning betvifla, att han känner sistnämnda vext. Vexternas färg förändras dock äfven af andra orsaker, särdeles till följe af grundens olika beskaffenhet allt efter som den är mer eller mindre blandad med syre, hvarpå äfvenle- des exempel anföras. 2:o med hänseende till ljusets *varak- tighet*, hvarom redan är taladt, till stöd hvarför här såsom ytterligare bevis åberopas *Potent. aurea* Horn., *Ranunc. sul- phureus* (att denna är en från *R. nivalis* bestämdt skiljd art, har Ref. på ett annat ställe ådagalagt), *Viola montana*, *Stati- ce Armeria var. alpina*, m. fl. Förf. anmärker att om mycket regn från blommorna utestänger ljusets inverkan, för- lora de icke allenast i skönhet och storlek, utan plantæ se- misflösculosæ blifva i mistning af blommor, hvilket 1830 hände med *Sonchus sibericus*; *Hierac. alpinum* utvecklade inga kantblommor (enahanda förhållande, så väl med nämnde som flera andra *Hieracier*, var Ref. i tillfälle att under den reg- niga sommaren 1839 observera på norska fjällen); likaledes varseblef Förf. icke under det året *Gentiana nivalis* med ut-vecklade blommor mera än tvenne gånger.

Förf. öfvergår härefter till *varmen*, hvilken betraktas med hänseende till kvantiteten (Förf. säger visserligen: "1:mo ratione quantitatis," men något "2:o" har ref. ej förmått up- daga). I detta hänseende är den vel "*universalis* i. e. sum- ma caloris totius anni, quavis regione sub certa latitudine vel *partialis* i. e. summa caloris locorum singularium, quorum diversitate maxima vegetationis dissimilitudo oritur." Till följe af denna sistnämnde antages, med afseende på vexter- nas geografiska fördelning, en "*vegetatio latitudinalis* (osten- dit terminos plantarum sub certa latitudine, quos tamen va- riæ plantarum species transgrediuntur vi vegetationis localis)" och en "*veg. localis* (respicit ejusmodi vegetabilia, quæ di- versa locorum natura oriuntur, sive locum, quo nascuntur plantæ, considerare velis, sive ipsius plantæ diversitatem, a

loci diversa natura pendentem\*). Denna sednare indelas åter i *veg. continentalis* och *veg. maritima*, hvilken vidare sönderfaller i *veg. oraria* et *veg. litoralis*. — Till *veg. oraria*, med hvars afhandling Förf. börjar, hänföras sådana vexter, hvilka hafva sitt hemvist i hafvets grannskap, utan att likväl vidröras af det salta vattnet, men deremot utsatta för den fuktiga och kalla hafsluften, till följe af hvars inflytande de blifva gracila, hvadan flera af dem uphöjts till rang af egna arter, ehuru de ej äro annat än lokala varieteter; bland de exempelvis anförda vexterna upräknas *Veronica maritima*, *Arundo strigosa*, *Angelica litoralis*, *Silene maritima* m. fl. — *Veg. litoralis* omfattar sådana vexter, som ofta fuktas af saltvatnet, hvarigenom de blifva saftiga och tjocka.

”*Vegetatio continentalis* est vel *campestris*, l. *silvestris*, l. *montana*, l. *denique alpina*.” Mellan dessa håller den förstnämnda liksom medelvägen, hvadan Förf. anser, att man vid bedömandet af olika former bör betrakta såsom den första den som förekommer in locis campestribus. — *Skogsvegetationen* synes utmärka sig genom vekare tunnare men likväl uprätta former mera böjda för blad- än för frukt-bildning. Bland de flera vexter, som anföras såsom exempel på denna vegetation, uptagas *Myosotis silvatica*, *Luzula parviflora* α, *Epilobium alpinum* β (*origanifolium*), *Saxifraga Cotyledon*, *Lychnis dioica silvestris*, *Stellaria longifolia* Fr. Vid denna sistnämnda förklarar Förf. att han alldeles icke kan finna några gränсор mellan den och *Stell. graminea*, och att äfven *Stell. alpestris* stundom visar former, som svårligen kunna skiljas från *St. graminea* former; för ref. deremot synes saken förhålla sig på annat sätt och han förmodar att Förf. blifvit narrad af de analoga former som dessa arter ha att framvisa. Förf. anser formerna af *St. crassifolia* vida märkligare; som Ref. icke varit i tillfälle att tillräckligt studera dessa i lefvande tillstånd, vill han ej deröfver yttra sig. — Afven *Lychnis silvestris* synes för ref. fullkomligt skiljd från *L. pratensis*, ehuru blommornas färg hos båda varierar.

I fråga om *veg. montana* skiljer Förf. mellan *veg. collina* och *rupestris*, hvarjemte han anmärker att berg, beklädda med skuggfulla skogar, höra till skogsregionen. Till *reg. collina* hänföres öppna, nakna, ej särdeles tvärbranta berg (dessa sista synes Förf. räkna till *reg. rupestris*); vegetationen utmärker sig derigenom, att vexterna, till följe af stormarme eller förmycken torra, blifva afkortade, styfva och fasta, mera böjda för frukt- än blad-bildning; bladen blifva smalare hoprullade; äfvenledes är hårigheten i denna region allmännare och betydligare. *Veg. rupestris* har det egna, att flera sydligare vexter, som icke förekomma i de underliggande fälten, här trifvas särdeles på den för solen öppna sydliga sidan. Flera exempel anföras, hvaribland *Poa glauca*, *casia*, *Myosotis collina*, *stricta*, o. s. v.

Den *alpiska* regionen delas i följande: *nivalis*, *glacialis*, *alpina* stricte sic dicta, *subalpina* et *inferalpina*. Af dessa är den första eller *reg. nivalis* (de högsta fjällen, der snön aldrig smälter) beröfvad all vegetation. *Reg. glacialis* eller den, der snön blifvit genom vinden hopad, så att endast den öfra skorpan smälter, men det underliggande lagret fryser till is, eger några lafvar samt några få andra vexter, t. ex. *Agrostis algida*, *Ranunc. glacialis* etc., hvilka särdeles trifvas i snövattnet. — *Alpiska* regionen i inskränkt och egentlig mening utgöres af den nedra nakna delen af fjällen, der snön årligen smälter till största delen. Vexterna äro här i allmänhet låga och temligen tjocka med få men stora blommor; de härvarande buskarna hafva underjordisk stam, så att blott grenarna sticka fram öfver jordytan. *Inferalpiska* regionen är egentligen pilarternas region kring fjällens rot, der snön årligen helt och hållet smälter; denna region synes ej passande till frambringande af varieteter. *Subalpiska* eller björkregionen, der *Betula álba* (*B. glutinosa* Wallr.) börjar herska, utmärker sig dels dermed, att rent alpiska arter här blifva mycket större, dels ock att andra vexter, till följe af den vid fjällrötterna hopade feta jorden i förening med sol-

varmen, här blifva stora och kraftiga, hvadan man betraktat flera här förekommande former såsom egna arter: t. ex. *Saxifraga petraea* Wahl. (*S. controversa* Sternb.), *Gnaphalium norvegicum* Retz., *Viola montana* L., *Myosotis alpestris* Hoppe, *Potentilla alpestris* Hall. jun., o. s. v. Att några af dessa vexter (*Saxifr. controversa* och *Potent. alpestris*) icke ensamt hafva den subalpina regionens inverkan att tacka för sina afvikande karakterer, är klart deraf, att de förekomma på andra ställen i trakten af hafvet och långt från alla fjäll, hvilket tyckes utvisa att de äro något mera än blott former eller varieteter; och i allmänhet bör man taga sig till vara att ej alltför snabbt eller dristigt sluta af analogi. — Sjelfva benämningarne "*regio inferalpina et subalpina*" kunna åstadkomma förvillelse, emedan man med den inferalpiska regionen vanligen plägar mena den som ligger *nedom* fjällden, men icke den som bildar den *nedra* fjällregionen, hvilket äfven *Wahlenberg* synes hafva antagit, då han i Flora Lapp. (t. ex. introd. p. 34, 37 alibique) skiljer mellan regio alpium inferior s. alpes inferiores s. latera alpium inferiora, och convalles inferalpinæ s. loca inferalpina, hvilka sednare karakteriseras dermed, att *Pinus* der börjar vaxa och således bilda öfvergången mellan reg. subalpina s. betulina och reg. subsilvatica; och då Förf. i allt annat, såvidt möjligt varit, slutat sig till *Wahlenberg*, så hade han med största skäl kunnat och bordt göra det äfven i detta hänseende.

Förf. öfvergår här efter till sådana på vegetationens beskaffenhet inverkan moment, som bero af beskaffenheten hos den *grund* eller det *medium*, hvori vegetabilierna vaxa, och i detta hänseende antager han en *vegetatio terrestris* och en *veg. aquatilis*; skillnaden mellan dessa röjer sig, såsom Förf. redan förut omtalat, deri, att de till den förra hörande vexter hafva fastare och tätare delar, hvilka äro mera utbildade på bredden än på längden, då deremot de till den sednare hörande äro vekare, smalare och mera förlängda. *Veg. terrestris* erbjuder många olika modifikation, till följe dels

af jordens kvalitet (torr eller våt, mager eller fet), dels af dess sammansättning (sand, lera, kalk, klappur etc.), hvarigenom äfven mycken olikhet mellan vextformerna förorsakas, utan att man likväl mellan dem är i stånd fastställa bestämda gränсор. Förf. anförer många exempel på dylika skiljaktigheter; bland dessa vill ref. här allenast omnämna, det Förf. synes antaga *Carex limosa irrigua* såsom en på torrare ställen vid kärrbräddarne vexande form, då deremot *C. limosa variflora* förekommer på fullkomligt uttorkade ställen; äfvensom han ytterligare häntyder derpå, att gräsartade vexter på våta ställen få smalare blad och kortare frukter. *Stellaria alpestris* anses äfven såsom en på torra ställen vexande form af *St. uliginosa*. Han framkastar den frågan, om ej alla de nordiska arterna af *Barbarea* äro lokala former af samma art, såsom skäl hvarför han andrager åtskilligt, deribland en "*B. vulgaris* var. *fontana* siliquis filiformibus planiusculis nervo dorsali obsoleto; habitat locis aquoso-spongiosis circa fontes frigidas; siliquæ prorsus *B. præcocis*, at folia et habitus *B. vulgaris*" — månne Förf. tillräckligt känner och har observerat dessa arter?

*Vegetatio aquatilis* är af flera slag allt efter vattnets olika beskaffenhet och mängd, bland hvilka Förf. här blott tager i betraktande det inslytande, som på vexterna utöfvas af de särskilda slags kärr, hvilka i Lappland förekomma, och hvaraf Förf. antager tvenne hufvudslag, det ena, som under hela sommaren är öfversvämmadt af vatten och utgör ett älskadtt tillhåll för *Carices*; det andra upfyldt af *Sphagna*, är väl icke betäckt af vatten, men dock alltid fugtigt. Den inverkan, som dessa båda slag af kärr utöfva till frambringandet af särskilda former af vextarterna, ådagalägges genom flera exempel. I sammanhang härmed genomgår och karakteriserar Förf. de formförändringar, hvilka *Carex canescens*, *panicea*, *cæspitosa*, *stricta*, *acuta*, *saxatilis*, *vesicaria* och *pulla* förete i Lappland.

Till slut har Förf. tillagt dels en förteckning öfver sällsyntare vexter och deras vexeställen, anmärkta under exkur-

sioner i Torneå Lappmark och kring Lyngenfjord åren 1826-30; dels ock några exempel såsom bidrag till en jemförelse mellan vegetationens olika beskaffenhet i särskilda delar af Lappland, särdeles vid Karesuando och Quickjock. Slutligen följa i ett kort tillägg några observationer gjorda efter uppsatsens renskrifning.

Om ref. varit väl vidlyftig vid anmälandet af detta arbete, så bör orsaken sökas dels deri att detsamma utgör inom svenska literaturen snart sagdt det första försök på denna väg, hvilket, om det än icke är af den vigt och fullkomlighet, som det sjelf på ett eller annat ställe tyckes vilja tillägna sig, likväl ingalunda bör lemnas utan afseende; dels ock deri, att de handlingar, hvaribland det är tryckt, säkerligen komma endast till få bland våra yngre Botanisters kännedom, och afhandlingen således för de flesta blir otillgänglig, hvar dan ref. ansett sig böra deraf lemna så fullständigt utdrag som möjligt. Att ref. icke kan gå in på alla deri framställda åsichter, har han i det föregående vid flera fall anmärkt; ännu flera sådana återstå, hvilkas framställning han dock här lemnat till sido för att icke göra denna anmälan än vidlyftigare. — Korrekturen är illa läst, så att flera tryckfel innästlat sig, hvaribland ref. endast vill, såsom betydligare, anmärka ett sid. 265 rad. 2 hvarest i stället för *campestris* måste stå *rupestris*.

### III. Hvarjehanda.

1. Enligt underrättelser i Franska tidningar har Kyrkoherden *L. L. Læstadius* af Konung Ludvig Filip i Frankrike blifvit nämnd till Riddare af Heders-Legionen för det biträde han lemnade den franska Spetsbergsexpeditionen.

2. Lärkan och Vipan, hvilka redan i medio af månaden visade sig jemte åtskilliga andra flyttfåglar, ådagalägga att våren är i antågande; *Bellis perennis*, *Galanthus nivalis* och *Leucojum vernum* hafva här äfven visat sina blommor.